

TOYUQLARIN DÜZGÜN YEMLƏNDİRİLMƏSİ

Y.Q.GÖZƏLOV

AKTN Heyvandarlıq Elmi Tədqiqat İnstitutu

Yem-toyuqlar üçün tam balanslaşmış məhsul olmaqla, tərkibi lazım olan vitaminlərlə və eyni zamanda bioloji aktiv maddələrlə zəngindir. Bu da toyuqların sağlamlığını təmin edir.

Həm də,

-yumurta vermə qabiliyyətinin intensivliyini artırır,

-daha iri və möhkəm qabıqlı yumurta almağı təmin edir,

-tükəyişməni yaxşılaşdırır,

-yemdən istifadəni artırır,

-orqanizmin müdafiə gücünü artırır, xəstəliklərdən qoruyur və enerji mənbəyidir.

Açar sözlər: sənaye quşçuluğu, yemləmə, düzgün yemləmə, yem payı, yem norması

Heyvandarlığın tez yetişən sahələrindən biri olan quşçuluq ərzaq ehtiyatlarını artırmaq üçün böyük mənbədir. Aparılan islahatlar-inteqrasiyası nəticəsində respublikada yumurtanın 62%-i sənaye quşçuluğun hesabına ödənilir. Quşçuluğun sənaye əsasında inkişaf etdirilməsi böyük əhəmiyyətə malikdir, çünki quşçuluq üzrə ixtisaslaşmış iri təsərrüfatlar kapital qoyuluşunun dövryyə vəsaitini və rentabelliğini qısa müddətə təmin edirlər.

Sənaye quşçuluğunun başqa quşçuluq təsərrüfatlarından üstünlüyü odur ki, burada bütün işlər kompleks mexanikləşdirilir və avtomatlaşdırılır.

Mütləq texnologiya əsasında mövsümlük aradan götürülür, il boyu ucuz yumurta və quş əti istehsal edilir. Məhsul istehsalına az əmək və az yem sərf edilməklə yanaşı, ucuz quşçuluq məhsulları əldə olunur. Eyni zamanda sənaye quşçuluğunun xarakterik xüsusiyyəti ondadır ki, belə təsərrüfatlarda məhsul vahidi istehsalına sərf olunan əmək və bütün maddi vəsait maksimum azalmaqla, il boyu daha keyfiyyətli quşçuluq məhsulları istehsal edilir [1].

Son illər respublikamızda quşçuluğun sənaye əsasında inkişaf etdirilməsinə xüsusi fikir verilir. Bu sahədə dərin ixtisaslaşma aparılır. Ətlik və yumurtalıq istiqamətli yeni quşçuluq fabrikləri tikilib istifadəyə verilir. Ölkəmizdə əhalinin çoxalması və iri sənaye mərkəzlərinin sürətli inkişafı ərzaq məhsulları istehsalının daha da artırılmasını tələb edir. Bu vəzifənin həllində heyvandarlığın səmərəli sahəsi olan quşçuluğun inkişaf etdirilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu sahə az xərc çəkməklə qısa müddətdə daha çox yüksək keyfiyyətli məhsul əldə etməyə imkan verir [2].

Quşçuluq məhsulları istehsalının sənaye əsasları üzrə inkişaf etdirilməsinin əsas şərtlərindən biri möhkəm və tam yararlı yem bazasının yaradılmasıdır. Yem-bitkiçilik, heyvandarlıq və sənaye arasında rabitə yaradan bir həlqdər. Quşçuluğun gələcək

inkişafı onun sənaye ilə istehsalat əlaqələrinin genişləndirilməsini və təkmilləşdirilməsini tələb edir.

Quşçuluq məhsullarının keyfiyyət və kəmiyyətinə, quşların sağlamlığına, cavanların düzgün boy və inkişafına təsir edən amillərdən ən başlıcası yem və quşların bioloji-təsərrüfat xüsusiyyətlərinə uyğun yemlənməlidir.

Cinsin damazlıq və yüksək məhsuldarlıq göstəricilərindən aslı olmayaraq, quşlar o zaman öz cinsi xüsusiyyətlərini göstərə bilər ki, onlar düzgün tərkibli müxtəlif yem qarışıqları ilə yemləndirilsinlər. Çalışmaq lazımdır ki, quşların gündəlik yem payları hər cür yem qarışıqları ilə zəngin olsun və quşun cinsinə, növünə məhsuldarlığına, yaşına, ilin müxtəlif fəsilələrinə uyğun şəkildə nizamlandırılın.

Son zamanlarda elmin nailiyyətlərindən geniş istifadə edilərək, yəni vitaminli otunun, vitaminlərin, amin turşularının və s. əlavələrin quşların yem payına qatılması nəticəsində ilin bütün fəsilələrində toyuqlardan yüksək məhsul almaq mümkün olmuşdur. Quş yemlərinin əsasını taxıl, vələmir, arpa, qarğıdalı, buğda, çovdar, darı, noxud, mərcimək və soya yağları təşkil edir. Dən yemlərinin əsasını sulu karbonlar, onların 65-70%-ni isə nişasta təşkil edir ki, bu da orqanizmdə enerji mənbəyi hesab olunur [3].

Quşların bəslənməsi zamanı onların qidalı yemlərlə yemləndirilməsinin böyük əhəmiyyəti vardır. Belə ki, yaş qrupuna uyğun olaraq yem payı və yem norması nəzərdə tutulmalıdır.

Cədvəl 1. Cavan quşlar üçün nəzərdə tutulan yem payı, qr

Quşların yaşı, gün	Yem, qr	
	Xonuz	Fərilərə
1-30	12,0	10,0
30-60	20,0	18,0
60-90	35,0	30,0
90-120	40,0	35,0
120-150 ona hesabla	50,0	45,0
	31,4	27,6

[illegible]

Yemlərin adları	Miqdarı, %	100 qr yemin tərkibində vardır, qr	
Buğda	20,0	Xam protein	20,0
Qarğıdalı	40,0	Mübadilə enerjisi	298,2 kkl
Günəbaxan jıxını	12,0	Xam selluloza	3,5
Soya sortu	22,0	Xam yağ	3,26
Günəbaxan yağı	2,0	Kalsium	1,03
Xörək duzu	0,3	Fosfor	0,72
Bahıqçulağı	1,0	Natrium	0,19
DKF	1,7	Lizin	0,95
Premiks	1,0	Metionin	0,32

Yemlərin adları	Miqdarı, %	100 qr yemin tərkibində vardır, qr	
Buğda	50,0	Xam protein	19,4
Qarğıdalı	15,0	Mübadilə enerjisi	298,0 kkl
Günəbaxan jımixı	10,0	Xam sellüloza	2,81
Soya sortu	19,0	Xam yağ	3,91
Günəbaxan yağı	1,0	Kalsium	1,2
Xörək duzu	0,3	Fosfor	0,7
Balıqqulağı	1,7	Natrium	0,2
DKF	2,0	Lizin	0,87
Premiks	1,0	Metionin	0,31

Yemlərin adı	Miqdarı, %	100 qr yemin tərkibində vardır, qr
Buğda	31,0	Xam protein 13,4
Arpa	30,0	Mübadilə enerjisi 260,0 kkal
Qarğıdalı	11,0	Xam sellüloza 6,2
Kapak	9,0	Xam yağ 2,99
Günəbaxan jınıxı	9,0	Kalsium 0,9
Ot unu	6,0	Fosfor 0,63
DKF	1,0	Natrium 0,32
Balıqqulağı	1,5	Lizin 0,55
Xörək duzu	0,5	Metionin 0,32
Premiks	1,0	

Yemlərin adları	Miqdarı, %	100 qır yemir tərkibində vardır, qır
Buğda	25,0	Xam protein 17,4
Qarğıdalı	10,0	Mübadilə enerjisi 271,0 kkal
Arpa	23,0	Xam selüloza 5,26
Günəbaxarı jümü	19,0	Xam yağ 6,26
Soya	8,0	Lizin 0,6
Balıq yağı	3,3	Metionin 0,4
Xörək duzu	0,5	Kalsium -
DKF (dekalsifosfat)	2,2	Fosfor -
Balıqqulağı	9,0	Natrium -
Premiks	0,1	

Yemlərin adları	Miqdarı, %	100 qr yemin tərkibində vardır, qr	
Buğda	37,79	Xam protein	17,6
Çarçirdalı	10,0	Mühadilə enerjisi	268,0 kki
Arpa	12,5	Xam sellüloza	4,7
Günəbaxan jıxımı	14,5	Xam yağ	4,7
Soya	12,8	Lızın	0,07
Günəbaxan yağı	2,0	Metionin	0,32
Xörək duzu	0,3	Kalsium	-
DKF	1,9	Fosfor	-
Balıqçulağı	8,0	Natrium	-
Premiks	0,1		

113

Ключевые слова: промышленное птицеводство, кормление, правильное кормление, кормовой рацион, кормовой рецепт.

Proper feeding chickens

Y.G.Gozalov

Feed for chickens completely balanced product that contains all the necessary vitamins, minerals and other biologically active substances, ensuring the healthy development of chickens.

And,

- Increase the Intensity of egg-laying;
- Provides a larger eggs with a solid shell;
- Natural yellow-orange color of the yolk, improves the taste quality of the eggs;
- Improves the condition of the bird feathers;
- Guarantees the highest possible degree of assimilation of nutrients;
- Increases the resistance of the birds, it protects from diseases, provides the necessary energy.

Key words: industrial poultry breeding, feeding, proper feeding, feed ration, feed recipe.

